Hämeenlinnan hallinto-oikeus

Pirkanmaan hyvinvointialueen lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle asiassa 3034/03.04.04.04.09/2026

Muutoksenhaunalainen päätös
Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus 21.9.2026 § 264

Valittaja
Parkanon Rantakoto ry

Hyvinvointialueen vaatimukset

Pirkanmaan hyvinvointialue vaatii, että sekä valitus että vaatimus päätöksen täytäntöönpanon kieltämisestä hylätään.

PERUSTEET

Niittykoti on Parkanossa sijaitseva kehitysvammaisten aikuisten asumisyksikkö, jossa on yhteisöllistä asumista. Yksikön toiminta on siirtynyt Pirkanmaan hyvinvointialueelle osana Pirkanmaan hyvinvointialueen sekä Kolmostien Terveys Oy:n välistä liikkeenluovutusta 1.1.2026 alkaen (aluehallitus 22.9.2025 § 259).

Sosiaali- ja terveysjohtaja on 5.6.2026 § 60 tekemällään viranhaltijapäätöksellä päättänyt Niittykodin yhteisöllisen asumisen yksikön toiminnan lakkauttamisesta. Parkanon Rantakoto ry teki päätöksestä oikaisuvaatimuksen 18.6.2026. Aluehallitus hylkäsi oikaisuvaatimuksen päätöksellään 21.9.2026 § 264.

Niittykotia koskeva päätöksenteko on perustunut kokonaisharkintaan. Yksikön toiminnan jatkamista on arvioitu sekä palvelujen turvallisen järjestämisen että toiminnan taloudellisen kestävyyden näkökulmasta. Alueella on ollut pitkäkestoisia vaikeuksia saada riittävästi sijaisia erilaisiin poissaoloihin, ja ongelma on koskenut myös Niittykotia. Äkillisiä poissaoloja on jouduttu paikkaamaan myös yksikön esihenkilön

toimesta. Sijaistarvetta ei voida arvioida yksinomaan henkilötyövuosina ilmaistun määrän perusteella, vaan merkitystä on myös sillä, pystytäänkö riittävä henkilöstö turvaamaan kaikissa tilanteissa ja pitkäjänteisesti. Riittävän henkilöstön saatavuuteen liittyvät vaikeudet muodostavat riskin toiminnan jatkuvuudelle ja asiakasturvallisuudelle. Esihenkilöiden osallistuminen sijaistuksiin vaikuttaa lisäksi heidän mahdollisuuksiinsa vastata vastuullaan olevien yksiköiden johtamisesta.

Yksikön pieni koko ja vähäinen asiakasmäärä[1] vaikuttivat siihen, että toiminnan kustannukset ovat suhteellisesti korkeammat kuin vastaavissa palveluissa. Kun yksikössä asuu vain vähän asiakkaita, palvelujen järjestämiseen tarvittavat kiinteät kustannukset ja henkilöstöresurssit jakautuvat pienelle asiakasmäärälle, mikä heikentää toiminnan kustannustehokkuutta. Toiminnan laajuus ei enää vastaa niitä resursseja, joita palvelujen ylläpitäminen edellyttää. Tämän vuoksi yksikön palvelutuotanto ei ole enää tarkoituksenmukaista suhteessa toteutuvaan palvelutarpeeseen. Yksikön kustannuksia on myös arviointivaiheessa vertailtu toisiin hyvinvointialueen yhteisöllisen asumisen yksiköihin. Hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää palvelut siten, että ne ovat asiakkaille turvallisia ja laadukkaita sekä samalla taloudellisesti kestäviä. Näiden tavoitteiden toteutuminen edellyttää palveluverkoston ja palvelujen järjestämistapojen säännöllistä arviointia.

Kokonaisarviossa on päädytty siihen, että toiminnan jatkamiselle ei nykyisissä olosuhteissa ole katsottu olevan riittäviä toiminnallisia ja taloudellisia perusteita. Tämän vuoksi palvelujen järjestämistä on tarpeen tarkastella uudelleen siten, että asiakkaiden palvelut voidaan turvata tarkoituksenmukaisella, turvallisella ja taloudellisesti kestävällä tavalla.

Hyvinvointialue lausuu valittajan esittämistä väitteistä seuraavaa:

Osallistamisvelvoitteen täyttyminen

Valittajan mukaan asukkaita ei ole kuultu aidosti ja osallistavasti ennen asumisyksikön lakkauttamista koskevan päätöksen tekemistä. Valittaja katsoo, etteivät päätöksenteon yhteydessä tai sen jälkeen tehdyt asiakaskohtaiset palvelutarpeen arvioinnit täytä asukkaiden mielipiteen ja itsemääräämisoikeuden huomioon ottamista koskevia vaatimuksia.

Hallintolain 34.1 § mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä

[1] Yksikössä on seitsemän asukaspaikkaa. Asukaspaikoista viisi oli täytettynä yksikön siirtyessä Pirkanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2026. Huhtikuussa 2026 toiminnan edellytyksiä ryhdyttiin arvioimaan asiakasmäärän vähennyttyä neljään asiakkaaseen. Parkanon asumisyksikössä on tällä hetkellä yksi asukas (tilanne 30.10.2026), koska kolmelle asukkaalle on järjestetty asumispalvelu muista asumisyksiköistä. Yksikön vähäinen käyttöaste johtuu siitä, etteivät muut asumispalvelua tarvitsevat asiakkaat ole halunneet sijoittua kyseiseen yksikköön.

sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kuten viranhaltijapäätöksessä todetaan, asukkaita on kuultu erillisessä tilaisuudessa 28.5.2026 ennen päätöksentekoa. Asukkaiden näkemykset on näin voitu ottaa huomioon asian valmistelussa ennen päätöksentekoa. Kaikki asukkaat olivat läsnä tilaisuudessa. Kuulemisesta on laadittu kirjaukset asukkaiden tietoihin asiakastietojärjestelmässä. Tilaisuudesta on laadittu myös muistio (liitteenä).

Tämän lisäksi kunkin asiakkaan palvelutarve on arvioitu yksilöllisesti ja palvelutarpeen arviot on päivitetty. Arvioinneissa on selvitetty muun ohella asiakkaan läheisverkostoa sekä sitä, miten yhteydenpito läheisiin voidaan jatkossa turvata. Asiakkaiden tarvitsemat palvelut ja tukitoimet järjestetään yksilöllisten palvelutarpeiden perusteella tehtävillä asiakaskohtaisilla ratkaisuilla.

Valituksessa ei ole esitetty konkreettista selvitystä siitä, että jonkin asukkaan mielipide olisi jätetty selvittämättä tai että asukkaiden osallisuus tai itsemääräämisoikeus olisi asiassa muutoin sivuutettu. Valituksessa ei myöskään ole yksilöity, kenen asukkaan kohdalla tai millä tavoin näin olisi menetelty.

Hyvinvointialue katsoo näin ollen, ettei valituksessa esitetty väite osoita, että asumisyksikön lakkauttamista koskevassa päätöksenteossa tai asiakkaiden palvelujen järjestämisessä olisi laiminlyöty heidän kuulemista, osallisuutta tai yksilöllisten palvelutarpeidensa huomioon ottamista.

Väite perustuslaillisten oikeuksien loukkaamisesta

Valittajan mukaan Niittykodin lakkauttaminen loukkaa asukkaiden perustuslaissa turvattuja oikeuksia, erityisesti kotirauhan suojaa, yhdenvertaisuutta ja oikeutta riittäviin palveluihin, sekä rajoittaa heidän mahdollisuuttaan vaikuttaa asuinpaikkansa valintaan.

Hyvinvointialue katsoo, ettei Niittykodin toiminnan lakkauttaminen sellaisenaan loukkaa asukkaiden perustuslaissa turvattuja oikeuksia. Päätöksellä ei ole lakkautettu asukkaiden tarvitsemia palveluja, vaan niiden järjestämistä jatketaan asiakaskohtaisten ja yksilöllisten palvelutarpeiden perusteella. Kunkin asiakkaan palvelutarve on arvioitu yksilöllisesti ja tarvittavat palvelut ja tukitoimet turvataan palvelutarpeen perusteella tehtävillä asiakaskohtaisilla ratkaisuilla.

Asukkaita on lisäksi kuultu ennen lakkauttamista koskevan päätöksen tekemistä 28.5.2026 järjestetyssä tilaisuudessa, ja asiakkaiden näkemyksiä ja yksilöllisiä olosuhteita on selvitetty myös palvelutarpeen arviointien yhteydessä.

Hyvinvointialue ei kiistä sitä, että asumispaikan vaihtuminen merkitsee asukkaalle muutosta hänen asumiseensa ja elinympäristöönsä. Asumisyksikön lakkauttamisesta ja siitä seuraavasta muutosta ei kuitenkaan sellaisenaan seuraa, että asukkaan perustuslain 10 §:ssä turvattua kotirauhaa olisi loukattu. Kotirauhan suoja turvaa yksityiselämän ja kodin piirin, mutta siitä ei sellaisenaan seuraa oikeutta tietyn asumisyksikön toiminnan jatkumiseen muuttumattomana.

Valituksessa ei ole yksilöity, millä konkreettisella tavalla Niittykodin toiminnan lakkauttaminen olisi loukannut yksittäisen asukkaan kotirauhan suojaa, yhdenvertaisuutta tai oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin. Valituksessa ei myöskään ole esitetty selvitystä siitä, että jonkin asukkaan tarvitsemat palvelut olisivat lakkauttamisen seurauksena jääneet järjestämättä tai että asukkaita olisi asetettu perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

Riittämätön valmistelu ja tapauskohtaisen harkinnan puute

Valittajan väite päätöksen kaavamaisuudesta ja puutteellisesta valmistelusta on perusteeton. Päätös ei ole perustunut yksinomaan siihen lähtökohtaan, ettei lainsäädäntö turvaa oikeutta tiettyyn yksittäiseen asumisyksikköön, vaan päätöksenteossa on arvioitu Niittykodin toiminnan järjestämisen edellytyksiä kokonaisuutena, kuten edellä todettu.

Valittajan esittämä noin 0,3 henkilötyövuoden sijaistarve Parkanon alueella ei myöskään sellaisenaan osoita henkilöstön saatavuuteen liittyvän ongelman olevan toiminnan kannalta vähäinen. Henkilöstön riittävyyttä on arvioitava ennen kaikkea asiakkaiden palvelutarpeiden sekä palvelujen asianmukaisen ja turvallisen järjestämisen näkökulmasta. Sijaistarve on ollut jatkuvaa, ja riittävän henkilöstön saatavuuteen liittyvät vaikeudet voivat vaarantaa asiakkaiden tarvitsemien palvelujen asianmukaisen ja turvallisen toteuttamisen. Kyse ei siten ole yksinomaan sijaistarpeen laskennallisesta määrästä, vaan siitä, pystytäänkö toiminta järjestämään pitkäjänteisesti ja turvallisesti asiakkaiden tarpeiden edellyttämällä tavalla. Pitkäkestoinen henkilöstövaje muodostaa riskin palvelujen asianmukaiselle ja turvalliselle järjestämiselle.

Lakkauttamisen perusteita tulee lisäksi arvioida kokonaisuutena eikä yksittäisen henkilöstöä kuvaavan tunnusluvun perusteella. Arvioinnissa on otettu huomioon henkilöstön saatavuuden lisäksi muun muassa yksikön käyttöaste, taloudelliset realiteetit, toiminnan tarkoituksenmukaisuus sekä mahdollisuudet järjestää asiakkaiden tarvitsemat palvelut muulla tavoin.

Asiakkaiden palvelujen jatkuvuus on turvattu yksilöllisten palvelutarpeen arviointien perusteella tehtävillä asiakaskohtaisilla ratkaisuilla. Niittykodin toiminnan lakkauttaminen ei siten merkitse asiakkaiden tarvitsemien palvelujen lakkauttamista.

Täytäntöönpanon kieltäminen

Väite muutoksen peruuttamattomuudesta
Päätöksen täytäntöönpano ei tee muutoksenhakua hyödyttömäksi. Niittykodin toiminnan lakkauttamista koskevan päätöksen täytäntöönpano ei estä hallinto-oikeutta tutkimasta päätöksen lainmukaisuutta eikä antamasta asiassa muutoksenhakijan oikeusasemaan vaikuttavaa ratkaisua. Vuokrasopimus kyseisessä kohteessa on irtisanottu päättymään 30.6.2027. Asiasta voidaan yhä neuvotella vuokranantajan kanssa, eli valittajan kanssa, riippuen tämän asian lopullisesta ratkaisusta.

Lisäksi Niittykodin asukkaista suurimmalle osalle on jo järjestynyt toinen asumispaikka. Asukkaiden palvelujen järjestäminen ei ole perustunut yksinomaan Niittykodin toiminnan lakkauttamista koskevaan päätökseen, vaan kunkin asukkaan palvelutarve on arvioitu yksilöllisesti ja palvelut sekä asuminen on järjestetty palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Väite kohtuuttomasta haitasta asukkaille
Asukkaille aiheutuvaa haittaa koskevassa arvioinnissa on otettava huomioon, että asukkaiden palvelujen järjestäminen on arvioitu yksilöllisesti. Ennen asukkaiden siirtymistä muihin asumispaikkoihin heidän palvelutarpeensa on arvioitu, ja asuminen sekä tarvittavat palvelut on järjestetty näiden yksilöllisten arviointien perusteella.

Niittykodin toiminnan lakkauttamista koskeva päätös ei siten merkitse sitä, että asukkaiden tarvitsemat palvelut olisi lakkautettu. Kyse on palvelujen järjestämisestä toisella tavalla ja asukkaiden yksilöllisiä palvelutarpeita vastaavissa asumispaikoissa.

Niittykodin asukkaat ovat jo siirtyneet muihin asumispaikkoihin. Ennen siirtymistä kunkin asukkaan palvelutarve on arvioitu yksilöllisesti, ja asuminen sekä tarvittavat palvelut on järjestetty palvelutarpeen arvioinnin perusteella. Niittykodin toiminnan lakkauttaminen ei siten ole merkinnyt asukkaiden tarvitsemien palvelujen lakkauttamista, vaan palvelujen järjestämistä toisella tavalla.

Kun asukkaat ovat jo siirtyneet uusiin asumispaikkoihin, täytäntöönpanokiellon määrääminen ei myöskään sellaisenaan palauttaisi aikaisempaa tilannetta. Täytäntöönpanokiellon tarpeellisuutta arvioitaessa on näin ollen otettava huomioon asian nykyinen tosiasiallinen tilanne.

Liitteet

Sosiaali- ja terveysjohtajan päätös 5.6.2026 § 60
Ote aluehallituksen päätöksestä 21.9.2026 § 264 liitteineen
Ote aluehallituksen päätöksestä 22.9.2025 § 259
Muistio kuulemisesta 28.5.2026

Valmistelijat

Toimialuejohtaja Johanna Pulkkinen
Vammaispalvelujohtaja Marjaana Räsänen
Hallintojuristi Vilma Kiilunen
Juristi Minna Luoma